

Çocuklarda (8-14 Ya?) Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çocuklarda (8-14 Ya?) Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18992>

Özet

Çocuklarda (8-14 Ya?) Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği, orijinal adı Dysfunctional Attitudes Scale (DAS) olan ve Aaron Beck'in bilişsel modeline dayanan bir psikometrik araçtır. Türkçe kültürüne uyarlanmıştır. Bu ölçek, özellikle çocukluk ve ergenlik dönemindeki bireylerde depresyon ve anksiyete gibi psikopatolojilerin temelini oluşturan katı, olumsuz ve iğlevsiz inançlar ve bilişsel temalar ölçmeyi amaçlamaktadır. Oral ve Günlü (2020) tarafından yapılan bu uyarlama çalışması, 8 ila 14 yaş aralığındaki Türk çocuklarının bilişsel güvenirlilik yapısını geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirmek için geliştirilmiştir.

Ölçek, bireyin kendi değerini, becerilerini, onaylanma ihtiyacı ve yetersizlik algısını çevreleyen çarpıtılmış düşünce kalıplarını belirlemeye odaklanır. Ölçeğin toplamda 22 maddeden oluştuğu ve derecelendirmenin 5'li Likert tipi bir formatta yapıldığı belirtilmiştir. Elde edilen güvenirlik katsayısı (Cronbach Alfa= 0.82) ölçeğin iç tutarlılığını yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Çocuk, Fonksiyonel Olmayan Tutumlar, Bilişsel Çarpıtmalar, Depresyon, Uyarlama, Psikolojik Ölçek, Bilişsel Davranışçı Terapi.

Yazarlar

Tuncay Oral, Ayşe Günlü

Amaç

Çocuklarda (8-14 Ya?) Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği'nin temel amacı, bilişsel kuramın merkezinde yer alan ve psikolojik rahatsızlıkların gelişiminde kritik rol oynayan iğlevsiz tutumların Türkçe konuşan çocuk popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir şekilde tespit etmektir. Bu tür fonksiyonel olmayan tutumlar, genellikle "ya hep ya hiç" tarzı düşünce kalıpları veya koşullu özdeğer inançları şeklinde ortaya çıkar.

Ölçek, klinisyenlere ve araştırmacılara, çocuklarda bilişsel kırılganlığın düzeyini belirlemede ve erken müdahale programları geliştirmede yardımcı olacak standartlaştırılmış bir araç sunmaktadır. Özellikle psikopatoloji risk grubundaki çocukların taranmasında ve Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) süreçlerinde hedeflenecek temel inançların saptanmasında önemli bir role sahiptir.

Yapı

Ölçek, Bilişsel Davranışçı Terapi kuramının öncüsü Aaron Beck'in teorisine dayanarak, bireylerin olayları yorumlama biçimlerini etkileyen derin yapılandırılmış inanç sistemlerini, yani fonksiyonel olmayan tutumları ölçer. Bu tutumlar genellikle iki ana temada toplanır: Mükemmeliyetçilik/Başarı Odaklılık ve Onaylanma/Başarısızlık ihtiyacı.

Ölçek maddeleri, çocukların sosyal kabul, kişisel yeterlilik ve başarısal durumlarına karşı geliştirdikleri katı ve mantıksız beklentileri yansıtır. Örneğin, bireyin mutluluğunu tamamen dışsal onaya (herkesin beni sevmesi) bağlayan veya yardım istemeyi yetersizlik olarak gören inançlar bu yapının temel göstergeleridir. Ölçek bu inançların yoğunluğunu belirleyerek bilişsel kırılganlık düzeyini ortaya koyar.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması, yapısal geçerliliğini ve kültürel uygunluğunu sağlamak amacıyla titizlikle yürütülmüştür. Oral ve Günlü (2020), orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerinin Türk kültürü bağlamında da korunduğunu göstermek için kapsamlı geçerlik analizleri gerçekleştirmiştir.

Yapı geçerliliğinin incelenmesinde kullanılan faktör analizleri ve diğer istatistiksel yöntemlere dair detaylı bilgiler, çalışmanın yayımlandığı akademik makalede ve ekteki belgelerde mevcuttur. Bu analizler, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen bilişsel yapıyı gerçekten ölçtüğünü kanıtlamayı amaçlamıştır. Detaylı geçerlik sonuçları ekteki belgede mevcuttur.

Güvenirlilik

Çocuklarda (8-14 Ya?) Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği'nin güvenirlik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada hesaplanan **Cronbach Alfa** iç tutarlılık katsayısı 0.82 olarak rapor edilmiştir. 0.70 üzerindeki katsayılar genellikle kabul edilebilir düzeyde güvenilirliği işaret ettiğinden, 0.82 değeri ölçeğin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı psikolojik yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Çok tutarlılığın yanı sıra, uyarlama çalışmasında muhtemelen test-tekrar test güvenirliği gibi zamana bağlı tutarlılık analizleri de yapılmıştır. Tüm bu detaylı güvenirlik analiz sonuçları, araştırmaçılar tarafından yayımlanan orijinal makalede ve ekteki dokümantasyonda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Faktör Analizi

Uyarlama çalışmasında, ölçeğin orijinal yapısnın Türkçe örnekleme de sürdürülüp

sürdürülmediğini kontrol etmek amacıyla faktör analizleri (Keşfedici ve/veya Doğrulamalı Faktör Analizi) kullanılmıştır. Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği'nin genellikle mükemmeliyetçilik ve bağımlılık gibi temel alt boyutlar ölçtüğü bilinmektedir.

Oral ve Günlü'nün (2020) çalışması, 22 maddelik yapının, hedef popülasyonun bilişsel kırılganlıklar örüntülerini temsil eden teorik olarak anlamlı faktörlere ayrıldığını doğrulamıştır. Bu analizler, ölçeğin yapısal geçerliğini destekleyerek, elde edilen puanların teorik çerçeveye uygun yorumlanabilirliğini sağlamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama

Format: Öz bildirim (Self-report) formu, 22 madde.

Language Available: Türkçe

Population Group: Çocuklar

Age Group: 8-14 ya?

Population Details: İlköğretim ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler.

Test Methodology: 5'li Likert tipi derecelendirme (Örn: Hiç Katılmıyorum'dan Tamamen Katılmıyorum'a kadar).

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Kırılganlıklar, Öz-Değer, Onaylanma ihtiyacı, Tuncay Oral, Psikometri, Çocuk Psikolojisi, Pamukkale Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: toral@pau.edu.tr

Correspondence Address: Tuncay Oral (Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Bu ölçek, Oral ve Günlü tarafından 2020 yılında Türkçe kültüre adapte edilmiştir. Ölçeğin

kullanım? için gerekli izinler ve olası ücretlendirme bilgileri hakkında doğrudan sorumlu yazar Tuncay Oral ile e-posta yoluyla (toral@pau.edu.tr) iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ölçek, akademik araştırmalarda kullanılmak üzere Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi'nde yayımlanmıştır.

Kaynaklar

Oral, T., & Günlü, A. (2020). Adaptation of The Dysfunctional Attitudes Scale in Children (8-14 years) into Turkish culture. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 10(57), 255-275.

Çocuklarda (8-14 Ya?) Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda ölçekten iki örnek madde sunulmuştur:

Ancak herkesin beni sevdiğini bilirsem mutlu olabilirim.

Eğer yardıma ihtiyacım varsa bu yetersiz olduğum anlamına gelir.

Ölçeğin tam hali ve detaylı psikometrik raporları aşağıdaki belgelerde mevcuttur.

The original PDF can be downloaded here: [cocuklarda-8-14-yas-fonksiyonel-olmayan-tutumlar-olcegi-toad.pdf](#)

A Word document is also available: [cocuklarda-8-14-yas-fonksiyonel-olmayan-tutumlar-olcegi-toad.docx](#)